

Praktische producten voor inzet binnen jouw instelling

De Uitnodigingsregel:

Literatuuroverzicht: Factoren die samenhangen met studentuitval en mogelijk effectieve interventies

HOE ZET JE DIT PRODUCT IN?

In het Interventie overzicht staat een overzicht van literatuur die is gevonden over factoren die samenhangen met studentuitval en mogelijk effectieve interventies. Het is bedoeld als achtergrondinformatie.

Onderwijskundig
handelingsperspectief
ontwikkelen

Deze producten zijn ontwikkeld voor de praktijkpilot van de datacoalitie DGO. Het is aan de instelling om ze aan te vullen en te verrijken met de eigen context.

Andere beschikbare producten:

- Plan van aanpak
- Kwaliteit van het model
- Procesplaat
- Ethische hulpmiddelen
- DPIA
- Spelregels
- Kick-off presentatie

Datacoalitie DGO
Irene Eegdeman
15-10-2024

Inhoudsopgave

1. Inzicht uit onderzoek	3
2. Introductie uitval in het mbo	4
<i>Voortijdig schoolverlaten en studentuitval, waar hebben we het over?.....</i>	<i>4</i>
Wie is de voortijdig schoolverlater	4
Uitval in de bredere zin van het woord	4
<i>Het belang van vroege interventie bij studentuitval</i>	<i>5</i>
3. Factoren die ervoor zorgen dat studenten hun opleiding voortijdig stoppen	6
4. Opsomming van mogelijke interventies vanuit literatuur	9
5. Wanneer is verzuim een risico?.....	12
Bronnen.....	13

1. Inzicht uit onderzoek

In dit document staat een overzicht van literatuur dat is gevonden over factoren die samenhangen met studentuitval en mogelijk effectieve interventies. Allereerst wordt een gedeelte van de inhoud van de NRO-kennispagina 'studentenuitval voorkomen door verklaren en voorspellen' als eerste gedeeld (zie bron: [Studentenuitval voorkomen door verklaren en voorspellen | Onderwijskennis](#))

Daarnaast volgt een opsomming van mogelijke factoren die samenhangen met uitval en mogelijke interventie. Ook zijn een aantal vragen opgenomen die binnen het ROC van Amsterdam al gesteld worden om te bepalen of iemand doorgestuurd moet worden naar het LEC (Loopbaan Expertise Centrum). Aan bod komt dus achtereenvolgens:

I Introductie uitval in het mbo

II Factoren die samenhangen met uitval en succes voorspellen.

III Opsomming van mogelijke interventies vanuit literatuur

IIII Wanneer is verzuim een risico?

Bij de laatste sessie met de teams die meedoen aan de pilot is dit document besproken en is met behulp van deze informatie een interventie gekozen die wordt toegepast na informatievoorziening uit de uitnodigingsregel. De meeste teams hebben ingezet op een leidraad voor het kennismakingsgesprek en het verhogen van het aantal uren voor de studieloopbaanbegeleiders in de eerste weken van de opleiding.

2. Introductie uitval in het mbo

Voortijdig schoolverlaten en studentuitval, waar hebben we het over?

In het studiejaar 2021-2022 waren er 30.242 voortijdig schoolverlaters (VSV'ers) in het mbo, het hoogste aantal in tien jaar (Inspectie van het Onderwijs, 2023). Studenten die zonder diploma het mbo verlaten, hebben op meerdere vlakken een minder goede start. Ze lopen bijvoorbeeld een verhoogd risico om werkeloos te raken en in aanraking te komen met justitie (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, 2009)

De Inspectie van het Onderwijs (2024) legt ook een verband tussen welbevinden en uitval, ze hebben in hun 'Staat van het Onderwijs' een hoofdstuk gewijd aan welbevinden en (sociale) veiligheid en maken daarin ook de koppeling naar VSV; Een lagere perceptie van welbevinden kan leiden tot uitval. Omgekeerd lopen studenten die uitvallen meer risico op een slechtere (mentale) gezondheid en sociale uitsluiting (Herweijer, 2008). Er is daarom veel behoefte aan manieren om uitval te verklaren en te voorkomen. Een van de uitdagingen is om op tijd te herkennen welke studenten een hoog risico lopen om uit te vallen; maar wie zijn deze risicostudenten eigenlijk?

Wie is de voortijdig schoolverlater

Volgens de Rijksoverheid is een VSV'er een jongere tussen de 12 en 23 jaar die niet staat ingeschreven op een school én geen startkwalificatie heeft (een diploma van havo, vwo of mbo op minimaal niveau 2) (Rijksoverheid, n.d.). Een jongere uit het praktijkonderwijs of het speciaal onderwijs wordt niet als VSV'er beschouwd. Een jongere met alleen een vmbo-diploma of een diploma mbo-entree niveau is volgens deze definitie dus ook een voortijdig schoolverlater. 82% (24767 van de 30.245 VSV'ers) van de VSV'ers komt van het mbo (Nederlands Jeugd Instituut, 2024).

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) overweegt om de definitie van VSV'ers te herzien in hun recente actieplan. Er wordt door OCW overwogen om de leeftijdsgrens te verhogen van 23 naar 27 jaar en ook jongeren uit het praktijkonderwijs of speciaal voortgezet onderwijs mee te nemen (Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap, 2023). Dit plan legt daarnaast de nadruk op samenwerking tussen scholen en gemeenten om zo uitval te voorkomen en omvat acties op de volgende punten:

- "1. vroegtijdig signaleren en voorkomen van problemen die kunnen leiden tot uitval;*
- 2. extra begeleiding voor jongeren met een hoge kans op uitval;*
- 3. betere oriëntatie en soepeler doorstroom;*
- 4. aantrekkelijker onderwijs voor jongeren die willen werken;*
- 5. betere begeleiding naar werk voor jongeren met en zonder diploma." (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2023, p2)*

Uitval in de bredere zin van het woord

Voor mbo-instellingen is studentuitval echter groter dan alleen VSV. Het noemen van de startkwalificatie in de definitie van VSV is ook een manier om als ministerie aan te geven wat de ambitie is: het verhogen van het gemiddelde onderwijsniveau in Nederland (Eimers & Bekhuis, 2006).

Niet alle instellingen nemen echter de definitie van de overheid over. Studenten die bijvoorbeeld van opleiding wisselen of na het succesvol afronden van niveau 2 doorstromen naar een niveau 3 of 4 opleiding en vervolgens uitvallen worden niet meegenomen in de definitie. Instellingen beschouwen dit echter wel als een probleem vanwege onder andere financiële bekostiging en de mogelijke negatieve gevolgen voor de student zelf (Elffers, 2011).

Het belang van vroege interventie bij studentuitval

Hoe eerder een risico-student kan worden gesignaleerd, hoe eerder daarop kan worden gehandeld, waardoor de interventies mogelijk effectiever worden (Bettinger & Baker, 2014; Herweijer, 2008). Er zijn aanwijzingen dat begeleidingstrajecten of interventies vaak te laat worden gestart, soms pas op het moment dat de student negatief opvalt, door bijvoorbeeld lage cijfers of hoge afwezigheid (I. Eegdeman et al., 2020; Lyche, 2010). Daarnaast lijken studenten nog lang te verwachten succesvol te zijn, totdat dit, vooral bij de uitvaller, ineens keldert (Van Der Gaag et al., 2020).

Er zijn meer aanwijzingen dat de eerste weken van de opleiding cruciaal zijn. Zo blijken de eerste cijfers in de opleiding, ook in het hbo en wo, goede voorspellers van uitval te zijn (I. Eegdeman et al., 2020; Rastrollo-guerrero et al., 2020). Interventies die bedoeld zijn om uitval te voorkomen moeten dus zo vroeg mogelijk na inschrijving beginnen en risico-studenten moeten dus snel geïdentificeerd kunnen worden (I. M. Eegdeman, 2023; Lyche, 2010; UNICEF, 2016).

Het belang van vroeg interveniëren komt ook naar voren in het rapport van et economisch adviesbureau LPBL. De auteurs hebben in hun rapport laten zien dat iedere euro die eerder geïnvesteerd wordt in de begeleiding van (kwetsbare) jongeren een meervoud oplevert aan maatschappelijke baten (Larsen & Lubbe, 2023). Daarmee wordt benadrukt dat voorkomen beter is dan genezen.

3. Factoren die ervoor zorgen dat studenten hun opleiding voortijdig stoppen

Veel (internationale) studies hebben gekeken naar factoren die bijdragen aan studiesucces (Alyahyan & Düstegör, 2020; Borghans et al., 2006; Christenson et al., 2012 en vele anderen). De factoren die bijdragen aan studiesucces zijn door Eimers en Bekhuis (2006) in drie categorieën ingedeeld. Alyahyan en Düstegör (2020) hebben daar een vierde categorie aan toegevoegd:

- Persoonlijke factoren,
- Gezins- en thuissituatie
- Schoolfactoren.
- E-learning activiteiten

Figuur 1 is een grafische weergave van de factoren die mogelijk kunnen bijdragen aan studiesucces en is een samenvoeging van de bovenstaande vier categorieën.

Daarnaast hebben Bohn en Deutscher (2022) de literatuur die gaat over vocational education (een term waar het MBO internationaal mee wordt aangeduid) en uitval op een rij gezet. Binnen deze studie werken studenten ook bij een bedrijf (zoals ze in Nederland stage/BPV lopen of als het gaat om een BBL traject). De auteurs hebben kwalitatieve en kwantitatieve studies op een rij gezet en daarin bekeken welke factoren samenhangen met uitval. De opsomming van de uitkomsten is hieronder te vinden (Bohn & Deutscher, 2022).

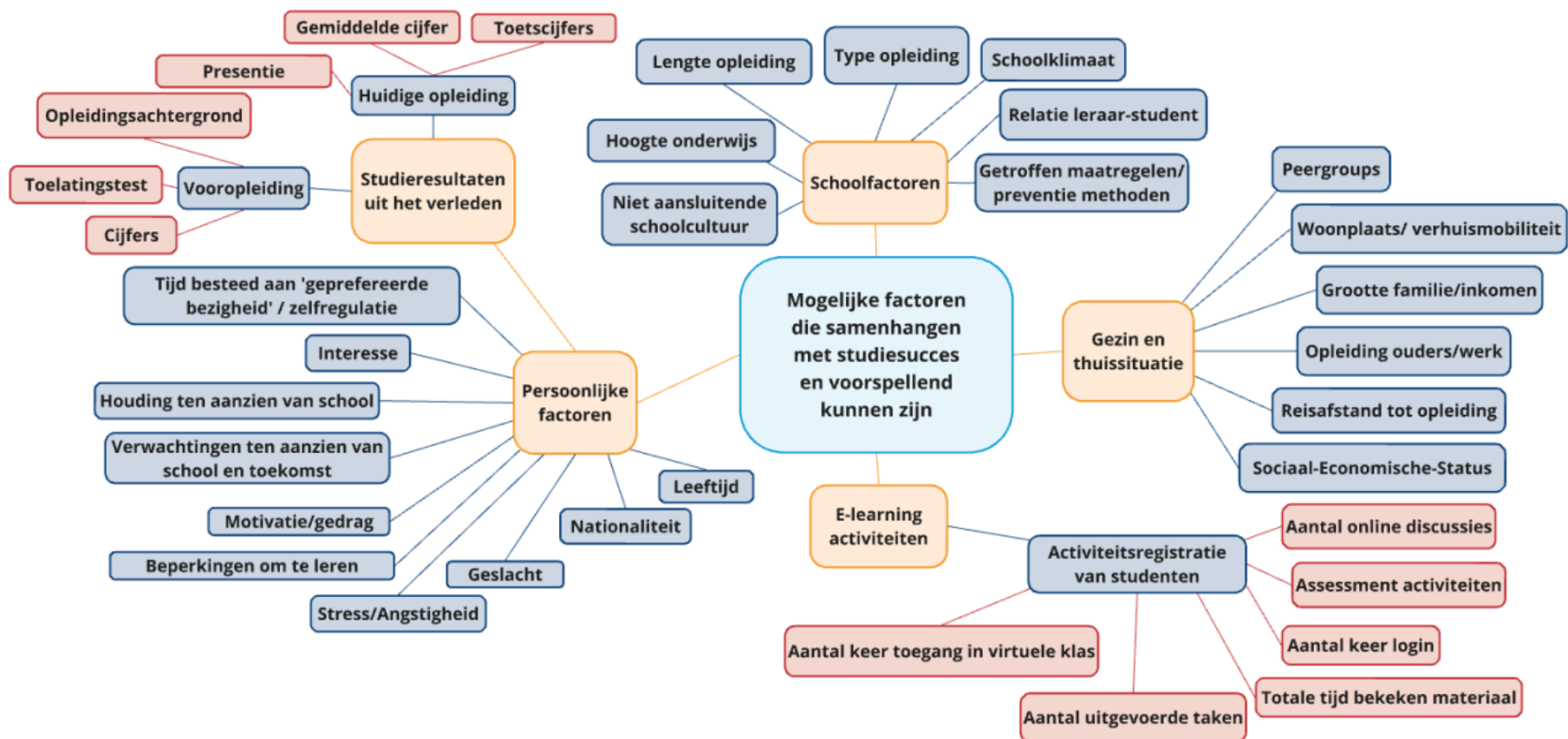
Kwalitatieve studies (9):

- Bedrijfsfactoren
 - Leercondities (missen van goede begeleiding of missen goed materiaal)
 - Werkcondities (loon)
 - Werkklimaat (relatie met collega's, conflict met begeleider of andere collega's)
- Professional factoren
 - Interesses zijn veranderd (verkeerde keuze)
 - Andere verwachtingen
 - Ondersteuning vanuit familie of instituut (het gaat dan om support)
- School factoren
 - Kleine rol, maar als ze genoemd worden dan gaat het om leercondities of conflicten met leraren, administratie. Ook pesten wordt genoemd.
 - Ook academische prestatie: zakker voor examens of toetsen
- Student factoren
 - Prestatie
 - Ses (Sociaal Economische Status)
 - Persoonlijke issues (gezondheid, zwangerschap, financieel)
 - Aanwezigheid, verslaving, ouder support, onderwijsniveau ouders, zelfvertrouwen, self-efficacy
- Activiteiten die gevraagd worden aan de student

- Taken (relevantie en complexiteit worden genoemd door uitvallers)
- Gevoel dat je wordt uitgebuit
- Te hoge eisen
- Te veel/te zwaar
- Niet betrokken
- Context factoren
 - Lengte van de opleiding
 - Afstand tot huis
 - Alternatieven (kan ik aan het werk zonder diploma)

Kwantitatieve studies (61)

- Bedrijfsfactoren
 - Leercondities
 - Werkcondities (grootte van het bedrijf, welke uren er gewerkt moet worden, loon, overwerk, investeringen van het bedrijf in trainingen, reputatie van het bedrijf)
 - Werkklimaat (relaties en conflicten met begeleider of andere collega's)
- Professional factoren
 - Career choice (wanneer maken ze de beslissing te stoppen?), maar onduidelijk uit paper wanneer dat dan is)
 - Of mensen zich vinden passen binnen de opleiding (fit)
- School factoren
 - Learning conditions/ relaties en conflicten
 - Academic performance, dus hoe de student presenteert
- Student factoren
 - Demografische gegevens als: geslacht leeftijd, performance level, region, migration background, non-cognitive skills, family issues, financial issues en meer
- Activiteiten die gevraagd worden aan de student
 - Taken (relevantie en complexiteit worden genoemd door uitvallers)
 - Gevoel dat je wordt uitgebuit
 - Te hoge eisen
 - Te veel/te zwaar
- Context factoren
 - Lengte van de opleiding
 - Hoe de opleiding in elkaar zit
 - Werkgelegenheid
 - Of de opleiding kan worden uitgebreid
 - Afstand tot huis
 - Alternatieven (kan ik aan het werk zonder diploma of ga ik fulltime studeren (of het leger in))

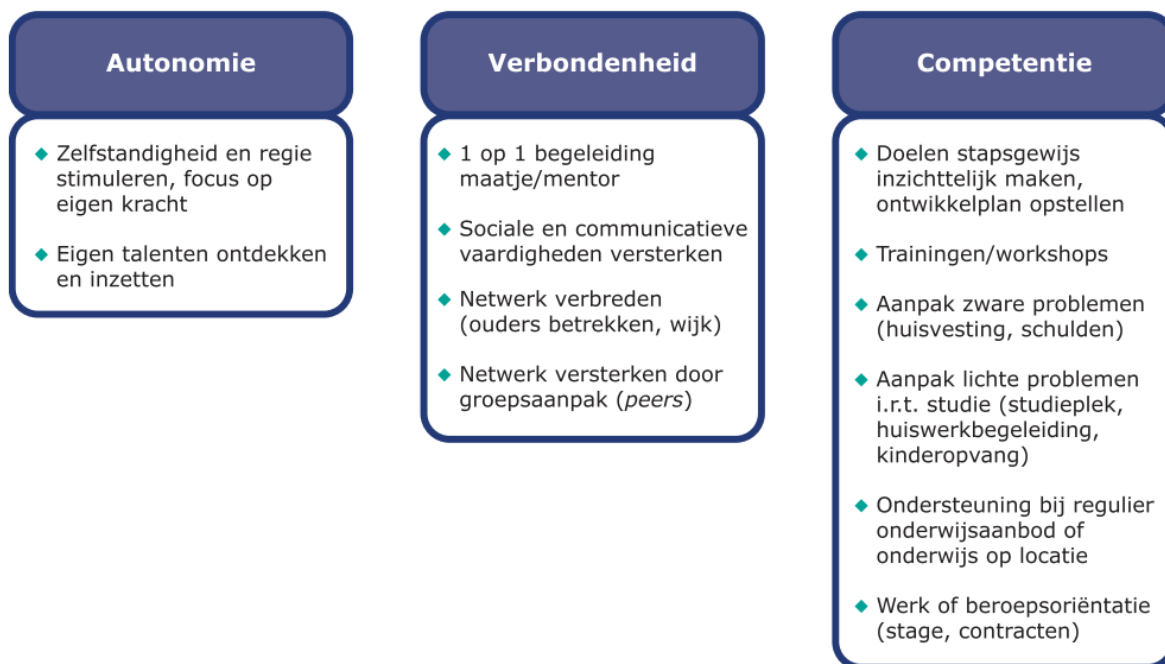
Figuur 1: Mogelijke factoren die impact hebben op studiesucces en de voorspelling van studentuitval. Figuur is gemaakt door Irene Eegdeman voor een NRO-kennispagina en is gebaseerd op het figuur van Alyahyan and Düşteğör (2020) en de factoren genoemd door Eimers en Bekhuis (2006).

4. Opsomming van mogelijke interventies vanuit literatuur

- Motivatie: Individuele aandacht voor de motivatie van de student lijkt in ieder geval bij te dragen aan de motivatie en de studieloopbaan van studenten in het mbo (van der Veen et al., 2013)
 - De door hun ontwikkelde interventie schijnt ook effect te hebben op uitval, verder onderzoek moet dat uitwijzen, de interventie wordt beschreven in het boek. Het gaat om 2x een interventie (gesprek tussen gespreksleider en student) van 45 minuten.
- Derriks & Vergeer (2010) hebben studenten van een ROC bevraagd over redenen van uitval en wat het ROC kan doen om uitval te voorkomen.
 - Studenten geven 4 punten aan: betere begeleiding en ondersteuning, duidelijkere lessen, meer aandacht en een positievere houding bij docenten.
 - Daarnaast hebben de onderzoekers een scala aan programma's en maatregelen gevonden die gericht waren op het tegengaan van uitval. Ze hebben de maatregelen ingedeeld in zeven categorieën:
 - 1) schoolorganisatie en klassenmanagement; individuele programma's en maatwerk, interventies zijn combinaties van onderwijs, invulling van de vrije tijd, sport en stage
 - 2) vaardigheden; vooral sociale vaardigheden en motivatie maar geen gegevens over of dit succesvolle interventies zijn
 - 3) ouderbetrokkenheid; cursus ouderparticipatie en folders om te kunnen helpen bij een studiekeuze
 - 4) binding met school; Rolmodellen (koppel oudere jaars studenten aan eerste jaars studenten)
 - 5) op stage, beroep en toekomst; vmbo-leerlingen in contact brengen met het toekomstig werkveld
 - 6) de overgang vmbo-mbo; eerste jaars mbo'ers worden begeleid door docenten van de ouder vmbo-school. Ook gezamenlijke begeleiding komt voor (mbo en vmbo).
 - 7) de aanpak van verzuim; sluitende aanpak en binding van de leerplichtambtenaren aan de vaste scholen.
 - Belangrijk punt: besteed ook aandacht aan het gezin bij het inzetten van interventies, het gezin speelt een belangrijke rol
 - Maak meer tijd voor begeleiding vrij bij de start van de studie
 - Zet succesvolle studenten in als rolmodel, geef ze een aanstelling bijvoorbeeld als studiebegeleidingshulp of stagecoach
- Van der Steeg et al. (2015) hebben uitgezocht of intensieve coaching uitval kan voorkomen:
 - Het onderzoek analyseert een intensief begeleidingsprogramma om schooluitval onder 16-20-jarige studenten te verminderen. Resultaten tonen aan dat één jaar begeleiding de uitval met meer dan 40% vermindert, van 17 naar 10 procent. Een tweede jaar reduceert dit met nog eens 1 procent. Vooral studenten met een hoog risico op uitval, zoals zij die niet langer verplicht zijn tot formeel onderwijs, jongens,

en studenten zonder beide ouders, profiteren van het programma. Kosteneffectiviteit suggereert dat één jaar begeleiding waarschijnlijk een netto sociaal voordeel oplevert.

- Van der Gaag et al. (2020) hebben in hun boek over voortijdig stilgestaan bij welke interventies werken. Figuur 2 uit hun werk geeft een goed beeld van mogelijke interventies met daarbij wat voor type interventie het is. Een verder uitwerking is in het boek te vinden.

Figuur 2: Typering van de aanpakken om voortijdig schoolverlaten te voorkomen (indeling gebaseerd op de motivatietheorie van Ryan & Deci (2000). Figuur uit: Van Der Gaag et al. (2020).

Voorbeelden van Effectieve projecten

Mijn School:

- Aangepaste onderwijsvorm waar jongeren de regie hebben.
- Focus op zelfredzaamheid door ruimte te bieden op onderwijs- en persoonlijk vlak.

Het Buro:

- Binnen school gelokaliseerd begeleidingsproject.
- Begeleiding door een s-team bestaande uit stagiaires, teamcaptains en psychologen.
- Rollen als hulpverlener, maatje en docent bieden emotionele, praktische en psychologische steun.

Plusgroep:

- Match tussen jongeren en een plusmaatje of pluscoach.
- Jongeren bedenken zelf oplossingen, met ondersteuning van hun sociale systeem.

- Doelen worden in kleine, haalbare stappen geformuleerd en regelmatig geëvalueerd.

Kenmerken waar volgens van der Gaag et. al. (2020) een effectieve interventie aan moet voldoen:

1. Persoonlijke en Holistische Ondersteuning
 - a. Persoonlijke Benadering en Behoeftevervulling:
 - i. Interventies moeten individueel afgestemd zijn en inspelen op de specifieke behoeften van de jongere. De beleving van de jongere, met nadruk op autonomie en verbondenheid, moet centraal staan.
 - b. Dagelijks Contact en Beschikbaarheid:
 - i. Begeleiders moeten dagelijks beschikbaar zijn en in nauw contact staan met de jongeren, snel kunnen reageren op actuele gebeurtenissen en behoeften.
 - c. Flexibiliteit en Aanpassingsvermogen:
 - i. Begeleiding moet flexibel zijn en verschillende rollen kunnen aannemen (hulpverlener, maatje, docent) afhankelijk van de situatie en behoeften van de jongere.
2. Ondersteuning van Autonomie, Verbondenheid en Competentie
 - a. Bevordering van Autonomie:
 - i. Jongeren moeten zelf keuzes kunnen maken en hun leerproces kunnen sturen, waarbij ze verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen ontwikkeling.
 - b. Versterking van Verbondenheid:
 - i. Een sterke relatie tussen de jongere en de begeleider is essentieel, met regelmatige en betekenisvolle interacties.
 - c. Ondersteuning van Competentie:
 - i. Begeleiding moet gericht zijn op het verbeteren van school- en zelfstuuringsvaardigheden, met praktische hulp bij schooltaken en persoonlijke problemen.
3. Doelgerichtheid en Domein overstijgende Aanpak
 - a. Doelgerichtheid en Haalbare Doelen:
 - i. Interventies moeten duidelijke, haalbare doelen hebben, zoals het behalen van een startkwalificatie, met regelmatige evaluatie van de voortgang.
 - b. Domein overstijgende Aanpak:
 - i. Ondersteuning moet holistisch zijn, waarbij zowel sociaal-emotionele als onderwijs gerelateerde hulp wordt geboden, zodat verschillende aspecten van het leven van de jongere worden meegenomen.

5. Wanneer is verzuim een risico?

Onderstaande vragen hebben de bedoeling om een slb'er te helpen met het stellen van de juiste vragen. Bij hoog risico wordt leerplicht en eventueel het LEC ingeschakeld (bron: Sandra Linders, waarschijnlijk uit een LEC document).

Vanuit de risicogerichte aanpak is het niet de bedoeling om met een 'afvinklijstje' te gaan werken maar juist de verzuimmeldingen individueel te beoordelen en passende maatregelen te treffen. Hieronder zijn vragen inzichtelijk gemaakt die kunnen helpen om tot een risico gerichte melding te komen:

- Is er sprake van een verzuimgeschiedenis bij de intake?
Als uit verleden blijkt dat de student vaker heeft verzuimd is dit een indicatie om snel met de student in gesprek te gaan en bestaat een verhoogd risico op uitval;
- Is er (vaak) verzuim en heeft de student financiële problemen?
Als de student financiële problemen heeft en verzuimd doordat de student gaat werken of door de financiële omstandigheden hoge druk ervaart, bestaat verhoogde risico op uitval
- Is er (vaak) verzuim en heeft de student te maken met bijzondere situaties in de familie?
- Is er (vaak) verzuim en heeft de student gezondheidsproblemen?
Meldt de student zich vaak ziek, het is belangrijk om binnen de grenzen wat mag te achterhalen of dit studie gerelateerd is en een indicatie voor verhoogd uitval is
- Zijn de studieresultaten slecht en komt de student niet mee in de studie en verzuimt de student?

Bronnen

- Alyahyan, E., & Düşteğör, D. (2020). Predicting academic success in higher education: literature review and best practices. In *International Journal of Educational Technology in Higher Education* (Vol. 17, Issue 1). Springer. <https://doi.org/10.1186/s41239-020-0177-7>
- Bettinger, E. P., & Baker, R. B. (2014). The Effects of Student Coaching: An Evaluation of a Randomized Experiment in Student Advising. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 26(1), 3–19. <https://www.jstor.org/stable/43773449>
- Bohn, S., & Deutscher, V. (2022). Dropout from initial vocational training – A meta-synthesis of reasons from the apprentice 's point of view. *Educational Research Review*, 35(100414), 1–14. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2021.100414>
- Christenson, S. L., Reschly, A. L., & Wylie, C. (2012). *Handbook of Research on Student Engagement* (S. L. Christenson, A. L. Reschly, & C. Wylie, Eds.; Issue ©Springer Science+Business Media, LLC 2012). ©Springer Science+Business Media, LLC 2012. <https://doi.org/10.1007/978-1-4614-2018-7>
- Derriks, M., & Vergeer, M. (2010). *Doorstroom in het ROC*.
- Eegdeman, I. M. (2023). *Enhancing Study Success in Dutch Vocational Education* [Vrije Universiteit Amsterdam]. <https://doi.org/10.5463/thesis.100>
- Eegdeman, I., van Klaveren, C., & Meeter, M. (2020). Content expectations and dropout in Dutch vocational education. *Empirical Research in Vocational Education and Training*, 12(9), 1–23. <https://doi.org/10.1186/s40461-020-00096-7>
- Eimers, T., & Bekhuis, H. (2006). *Vroeg is nog niet voortijdig. Naar een nieuwe beleidstheorie voortijdig schoolverlaten*. Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt. https://doi.org/10.1007/978-90-313-8644-4_71
- Elffers, L. (2011). *The transition to post-secondary vocational education students' entrance, experiences and attainment*. <https://hdl.handle.net/11245/1.361147>
- Inspectie van het Onderwijs. (2023). *De Staat van het Onderwijs 2023*. <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-ca88c083d07b9cadbd09838725e51932970e9d2a/pdf>
- Inspectie van het Onderwijs. (2024). *De Staat van het Onderwijs 2024*. <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-64c3dae3743709921fdb35691c8efdc876e6f8f3/pdf>
- Larsen, V., & Lubbe, M. (2023). *Meta-analyse investeren in kwetsbare jongeren*. <https://www.lpbl.nl/wp-content/uploads/2023/02/LPBL-Meta-analyse-Investeren-in-kwetsbare-jongeren-januari-2023.pdf>
- Lyche, C. S. (2010). Taking on the Completion Challenge: A Literature Review on Policies to Prevent Dropout and Early School Leaving. In *OECD Education Working Papers, No. 53, OECD Publishing* (Issue 53). <https://doi.org/10.1787/5km4m2t59cmr-en>

- Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap. (2023). *Uitwerking Actieplan voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst* (Issue 42149551, pp. 1–9).
- Nederlands Jeugd Instituut. (2024). *Cijfers over voortijdig schoolverlaten*.
<https://www.nji.nl/cijfers/voortijdig-schoolverlaten>
- Rastrollo-guerrero, J. L., Gómez-pulido, J. A., & Durán-domínguez, A. (2020). Analyzing and Predicting Students' Performance by Means of Machine Learning: A Review. *Applied Sciences*, *10*(1042).
<https://doi.org/10.3390/app10031042>
- Rijksoverheid. (n.d.). *Aanpak voortijdig schoolverlaten (vsv)*. Retrieved April 18, 2024, from
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/vsv/aanpak-voortijdig-schoolverlaten-vsv>
- Ryan, R., & Deci, E. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation. *American Psychologist*, *55*(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- UNICEF. (2016). *Monitoring Education Participation: Framework for Monitoring Children and Adolescents who are Out of School or at Risk of Dropping Out: Vol. Vol. I* (S. Boyle, Ed.; Vol I). UNICEF Series on Education Participation and Dropout Prevention.
- Van Der Gaag, M., Snell, N., Bron, G., & Saskia Kunnen. (2020). *Voortijdig schoolverlaten voorkomen Perspectieven van wetenschap, praktijk en beleid* (1st ed.). Uitgeverij Acco Nederland.
https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/125542971/Van_der_Gaag_et_al._2020_Voortijdig_schoolverlaten_voorkomen_perspectieven_van_wetenschap_praktijk_en_beleid.pdf
- Van der Steeg, M., Van Elk, R., & Webbink, D. (2015). Does intensive coaching reduce school dropout? Evidence from a randomized experiment. *Economics of Education Review*, *48*, 184–197.
<https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2015.07.006>
- Vder Veen, I., Peetsma, T., Triesscheijn, B., & Karssen, M. (2013). *Een poging tot verbetering van motivatie en studieloopbaan in het mbo* (Rapport 90). Kohnstamm Instituut.